

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Господарська академія ім. Д.А. Ценова (Болгарія)
Лодзький технічний університет (Польща)
Університет Витовта Великого (Литовська республіка)
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій» (Чернігів, Україна)
UAB "Litimeksa" (Литовська республіка)
S K Biobiz Pvt Ltd, Nashik, India (Індія)

**II Міжнародна науково-практична конференція
молодих учених**

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

21 квітня 2023 року

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

II International Scientific-Practical Conference of young scientists

**STRATEGIC MARKS OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN UKRAINE AND WORLD**

April 21, 2023

CONFERENCE PROCEEDINGS

Чернігів – 2023

УДК 330.34(477)
С83

Друкується за рішенням вченої ради Національного університету «Чернігівська політехніка» (протокол № 7 від 29 травня 2023 р.).

Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі: збірник тез доповідей
С83 II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Чернігів, 21 квітня 2023 р.). – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 606 с.

ISBN 978-617-7932-45-0

II Міжнародна науково-практична онлайн-конференція молодих учених «Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі» присвячена проблемам якості освіти, цілям сталого розвитку та його соціально-економічному виміру, стратегічним орієнтирам розвитку економіки України для подолання наслідків війни, наслідкам цифровізації, проблемам сталого водокористування, захисту економічної інформації, стратегічним орієнтирам розвитку галузей промисловості в контексті сталого розвитку, проблемам сталого землекористування, організації інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку, аспектам удосконалення управлінського обліку.

Організаційний комітет

Голова:

Новомлинець О. О., д-р техн. наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Національного університету «Чернігівська політехніка».

Заступники голови:

Мераб Халваші, канд. істор. наук, професор, ректор Батумського державного університету імені Шота Руставелі

Іван Марчевські, д-р наук, доцент, ректор Господарської академії ім. Д.А. Ценова (Болгарія)

Славамир Віак, д-р техн. наук, професор, ректор Лодзького технічного університету

Маргасова В. Г., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Чернігівська політехніка»

Дерій Ж. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування НУ «Чернігівська політехніка»

Члени організаційного комітету:

Акименко О. Ю., д-р екон. наук, доцент, професор кафедри економіки, обліку і оподаткування

Гливенко В. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Гнедіна К. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Клименко Т. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Мініна О. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Перетяцько Ю. М., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Сакун О. С., д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Самко О. О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Сидоренко О. О., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Хоменко І. О., д-р екон. наук, професор, професор кафедри економіки, обліку і оподаткування

Шадура-Никипорець Н. Т., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Матеріали збірника представлено в авторській редакції. Відповідальність за зміст несуть автори, наукові керівники.

Конференція включена до Переліку міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій здобувачів вищої освіти і молодих учених у 2023 році (додаток до листа ІМЗО від 10.01.2023 № 21/08-9).

УДК 330.34(477)

ISBN 978-617-7932-45-0

© НУ «Чернігівська політехніка», 2023

трансформацій виключно теоретичними постулатами? Якщо апелювати до практики держав зі зрілими демократіями, то ці висновки отримують своє підтвердження.

Так, Міжнародний республіканський інститут (IRI) разом зі своїми партнерами Альянсом ліберальних демократів Європи (ALDE) і Європейським ліберальним форумом (ELF) оприлюднили результати спільної роботи, спрямованої на вивчення чинників, що впливають на партійне голосування в сучасній Європі[3]. У цьому дослідженні представлено аналіз результатів опитування з урахуванням демографічних та психологічних чинників підтримки маргінальних партій у 19 країнах Європи (Німеччина, Франція, Італія, Велика Британія, Іспанія, Польща, Румунія, Нідерланди, Чехія, Швеція, Угорщина, Австрія, Болгарія, Данія, Словаччина, Литва, Словенія, Латвія, Естонія) у період із серпня по вересень 2020 року.

Європейські виборці виявили прихильність до ультраправих партій згідно виборам в Італії та Швеції. Подібні політичні тенденції спостерігаються у Франції, Угорщині, Іспанії. Результати голосувань показали, що радикалізм набуває статусу невід'ємної частини політичного ландшафту сучасної Європи. Зокрема, в 2019 році ця тенденція отримала красномовне підтвердження на європейських виборах, коли вкрай праві націоналістичні партії збільшили свою частку місць у Європейському парламенті з 20 до приблизно 25 відсотків. І хоча вкрай ліві партії зазнали деяких втрат, ультраправі сформували новий і більший блок під назвою «Ідентичність і демократія» (ID), який спирається на італійську Лігу та французьке Національне об'єднання і наразі включає 75 членів із правом голосу з 10 країн.

Зауважимо, що саме неліберальні настрої поєднують як крайніх лівих, так і ультраправих прихильників маргінальних європейських партій. У той час як підтримка вкрай лівих корелює з низьким рівнем етноцентризму та віри в державні інституції, навпаки, підтримка вкрай правих корелює з вираженням етноцентризмом, мають місце завищені оцінки демографічних змін та недовіра до державних інститутів. Важливо, що поведінкові чинники набагато краще пояснюють партійні уподобання, ніж демографічні характеристики. Попри те, що відповіді вкрай лівих і правих різняться, оскільки перші прагнуть більш авторитарних заходів проти імміграції і меншин, а другі прагнуть революції проти капіталізму, по цілій низці положень можна бачити спільні ознаки.

Додаткового поштовху радикалізації політики в країнах Європи надали мігрантська криза, викликана військовими діями на Близькому Сході, COVID-19. Зокрема, вкрай праві партії у цілій низці європейських країн посилюють антиміграційну риторичку. Так, партія «Шведські демократи» прагне добитися «нульової кількості шукачів притулку», більш жорстких умов для їх ув'язнення чи депортації, а також посилення прикордонного контролю.

Не можна не брати до уваги вірогідність посилення лівого та правого крила електоральних сил в Європі, що спираються на націоналістичні та протекціоністські рішення, в умовах великомасштабної підтримки України з боку урядів європейських держав в протистоянні військовій агресії РФ.

Список використаних джерел: 1.Шуліка А. Політична прекарність в сучасному політичному процесі : монографія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 347 с. 2. Foti A. General Theory of the Precariat: Great Recession, Revolution, Reaction. Amsterdam : Institute of Network Cultures, 2017. 156 p. 3.Gest J., Ferwerda J., Reny T. Europe's Path Back from the Fringe. URL: <https://www.iri.org/resources/iri-and-partners-release-new-study-on-triggers-to-fringe-party-voting-in-europe/>

УДК 159.954:330

Шакун Н.В., канд. філос. наук, доцент, зав. кафедри філософії і суспільних наук
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: *економіка; креативність; креативні індустрії; ресурс; філософія.*

Актуальність філософського обґрунтування креативності та творчості зумовлена потребою відповіді науковців і практиків на виклики глобалізації, модернізації, цифровізації сучасного суспільства. Під впливом вищезгаданих процесів змінюються конфігурація сучасного соціального простору, характер і форми людського буття у світі та способи освоєння світу людиною. Більше того, докорінної трансформації зазнає уявлення про чинники людської діяльності, адже сьогодні стає зрозуміло, що саме творча діяльність є основою інновацій у соціальній, економічній, політичній, духовній сферах.

Філософські виміри креативності проаналізовані в працях Є. Князевої, М. Ліпіна, О. Ребрій, Л. Тарасюка, Л. Ткаченко. Серед зарубіжних вчених, які розробляли питання світоглядно-філософських засад креативних індустрій та креативної економіки – А. Васнецкий, П. Луїджі Сакко, Д. Хезмондалш, Дж. Хокінс та ін. Тему концептуальних засад креативної економіки досліджують вітчизняні науковці – Н. Василик, С. Давимука, М. Дубина, І. Ільницький, Д. Крикуненко, Р. Олексенко, Л. Федулова та ін.

Водночас проблема дослідження філософських засад економічної науки та практики в контексті розбудови креативного суспільства та переходу до креативної економіки лишається відкритою та актуальною як для економістів, так і для філософів.

Сучасна соціальна філософія характерна наявністю різноспрямованих сфер зацікавлення: філософії політики, філософії права, філософії техніки, філософії екології, філософії економіки та ін. Філософські рефлексії щодо економічної діяльності зароджуються ще в античному світі (Аристотель), набувають теоретичної виразності у працях мислителів класичної доби (І. Бентам, Й. Фіхте, Г. Гегель) і зміщують акценти з досліджень економічної діяльності на знання, що її описує в постмодерному дискурсі (М. Фуко, Д. МакКлоскі, Ф. Фукуяма). При цьому системне філософське осмислення економіки розпочалось завдяки зусиллям Б. Кроче, якому належить першовжиток терміну «філософія економіки» та обґрунтування концепції утилітаризму в контексті аналізу розподілу економічних благ.

Сьогодні, на думку вітчизняних дослідників, «одне з головних завдань філософії полягає в оцінці того, наскільки адекватно відображає економічна наука економічні реалії, чи достатнім є сучасний інструментарій економічної теорії для оперативного реагування на швидкоплинні зміни в глобальному економічному середовищі та в його структурних підрозділах» [1, с.41-42].

Увиразненню теоретико-методологічних засад креативності та творчості в сучасному соціогуманітарному дискурсі приділяється значна увага. Філософія розглядає культуру антропомірно, адже саме людина наділена здібністю творити, а саме культуротворчими здібностями. Це означає, що людина творить культуру, тобто здійснює діяльність, пройняту елементами нового, вдосконалення, збагачення, розвитку. Під творчістю, отже, розуміється така діяльність, завдяки якій створюється щось нове, унікальне.

У зв'язку з цим уточнення потребує термін «креативність», який у Великому тлумачному словнику української мови розглядається як синонім до слова «творчість» [2]. Поняття «креативність» (creativity) (від лат. creation – створення, породження) здебільшого вживається для позначення специфічної властивості інтелекту, або необхідної передумови самореалізації людини, чи потреби в пошуково-перетворювальній діяльності тощо. Під креативністю розуміється також формулювання нових ідей, інноваційних підходів та впровадження їх практику з метою отримання оригінального продукту.

В сучасній соціогуманітарній думці креативність розглядається переважно як характеристика особистості, зокрема її здатність проявляти оригінальність, продуктивність, гнучкість при виборі способів вирішення проблем, бажання ризикувати, надання переваги невизначеності над одноманітною впорядкованістю. Здатність креативно мислити, як правило, пов'язується з множинністю шляхів вирішення проблеми, що дозволяє отримати оригінальні, нестандартні, неочікувані результати і розв'язки проблеми.

Водночас, підкреслюючи наявність широкого діапазону точок зору на розуміння творчості і креативності, сучасні науковці відстоюють думку за якою «творчий процес ґрунтується на натхненні автора, його здібностях, традиціях, а креативний процес має у своїй основі прагматичний елемент, тобто початкове розуміння, навіщо потрібно щось створювати» [3, с. 36]. Погоджуємось з думкою А. Давимуки та Л. Федулової, що «попри різні тлумачення науковці, єдині в тому, що креативність – це базис креативної економіки. Креативність передбачає, що творець здатний створювати не лише нові продукти, але й оригінально

інтерпретувати наявні методи і прийоми для створення креативного (творчого) продукту [3, с. 37-38].

Це означає, що креативність є не лише характеристикою особистості, а й соціальним процесом в результаті якого група людей створює щось нове, що слугує рушійною силою окремого підприємства, економіки та розвитку суспільства в цілому. В умовах сучасних глобалізаційних процесів всі сфери людського буття зазнають докорінних трансформацій, не є винятком й економічна сфера. Конкурентоспроможність людини/спільноти/країни сьогодні залежить від інтелектуальної оснастки, здатності засвоювати інформацію, рівня розвитку культури, креативності.

Внаслідок переоцінки ролі цих ресурсів та їх впливу на суспільний поступ у 70-ті рр. ХХ ст. у гуманітарному дискурсі склались різні концептуальні напрямки дослідження економіки, серед яких – концепція креативних індустрій. До аналізу суспільного потенціалу креативних індустрій з позицій культурологічного, культурно-економічного, мережевого, знаково-семіотичного підходу звертались філософи і соціологи, однак реальні шляхи пошуку трансформації суспільства засобами культури обґрунтували економісти [4].

Так, в працях Т. Адорно, З. Баумана, Д. Белла та ін. мислителів креативні індустрії розглядались як тип соціально-культурних практик, що сформувались внаслідок становлення постіндустріального суспільства. Натомість фундатори концепції «креативної економіки» Дж. Хокінс, П. Луїджі Сакко та ін. акцентували увагу на креативних індустріях як секторі економіки, що створює додаткову вартість і робочі місця шляхом виробництва і експлуатації інтелектуальної власності. Зокрема, Д. Хезмондалш [5] доводить, що креативні індустрії створюють наше суспільне «Я», стають провідниками економічних, соціальних і культурних змін та джерелом багатства і зайнятості в багатьох економіках.

Таким чином, подальший соціально-філософський аналіз індивідуального та суспільного виміру креативності дозволить оновити економічну науку та практику, сформувати пріоритетні напрямки розвитку економічного знання та економічної діяльності.

На нашу думку, суттєвий теоретико-методологічний потенціал в справі дослідження креативності як ресурсу людської діяльності, зокрема економічної, мають такі філософські методи, як структуралістський, конструктивістський, соціокультурний та синергетичний.

Використання вищевказаних методів дасть можливість комплексно проаналізувати роль креативності в економічному розвитку, усвідомити значення культурного капіталу в широкому суспільному контексті.

Список використаних джерел: 1. Філіпенко А.С. Економічний світ: онтологія. *Економічна теорія*. 2014. № 3. С. 38-47. 2. Великий тлумачний словник української мови / упоряд. Т.В. Ковальова. Х.: Фоліо, 2005. 767 с. 3. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 528 с. 4. Cultural and creative industries and their role in the process of Ukrainian society transformation. *CREATIVE ECONOMY – ELEMENT OF MODERN INNOVATION DEVELOPMENT* // ed. By Shkarlet S. Published by Academic Society of Michal Baludansky, Kosice, Slovakia, 2020. 276 p. Printed by UK Technical University of Kosice, Slovakia; Printing 300. p. 233-241. 5. Хезмондалш Д. Культурные индустрии / пер. с англ. И. Кушнарево. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 456 с.

Наукове видання

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

Збірник тез доповідей

II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених

21 квітня 2023 року

Відповідальний за випуск: О. С. Сагун

Підписано до друку 30.05.2023.
Об'єм даних 8201 КБ. Замовлення № 11/23

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету «Чернігівська політехніка»
14035, Україна, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7128 від 18.08.2020